

VOLTUNK MINT TI,
LESZTEK MINT MI:
POR ÉS HAMU.

A SZÉCHÉNYIEK NYUGHELYE, A NAGYCENKI TEMETŐ

E kiadvány célja a Nagycenkre látogató turisták ka-
lauzolása a gróf Széchényi család ősi nyughelyén, a
nagycenki római katolikus temetőben.¹ A Széché-
nyiek síremlékeinek bemutatásán keresztül bepil-
lantást nyerünk a család
történetébe, Nagycenk-
hez fűződő kapcsolatuk-
ba. A grófi család meg-
engedte néhány hűséges
alkalmazottjának, hogy
a családi kriptá közelé-
ben temetkezzen. Köz-
tük néhány kiváló férfiút
is találunk, akikről talán
kevesebb szó esik a Szé-
chényiek árnyékában.
Ezt is szeretnénk most
pótolni. Sétánk során
azokkal a sírkövekkel
is megismertetjük a lá-
togatokat, amelyek mű-
vészettörténeti értékkel

bírnak. Bár nem a nagycenki temetőben, hanem a
híres Hársfásor végén található Széchényi Béla és
neje, Erdődy Hanna bronz szarkofágja, ahova szin-
tén ellátogatunk.

*1. A családnév írását kétféleképpen használjuk. 1910-ben a Széchényi-
ék családi tanácsa döntése alapján, Széchényi István iránti tiszteletből le-
származottai egy ékezettel, a többiek kettővel írják a nevüket.*

A SZENT ISTVÁN PLÉBÁNIA TEMPLOM

Nagycenken a templom mellett találjuk a temetőt.
A község szívében lévő Széchényi teret uralja az Ybl
Miklós által tervezett romantikus templom, vala-
mint Stróbl Alajos Széchényi Istvánt ábrázoló álló
alakos bronz szobra. A valaha e helyen állt középkori

templom kép külső

templomot Minden-
szentek tiszteletére szen-
telték fel. A 13. századi
épületből a temető felő-
li oldalon beépített ív-
mező - dombormű ma-
radt fenn, amely rozettát
vagy életfát ábrázol két
oldalán bikával és orosz-
lánnal. 1772-ben a kö-
zépkeri Isten háza he-
lyén épült fel a második
templom, melyet Keresz-
telő Szent Jánosról ne-
veztek el. Sírboltot is ki-
alakítottak, ahova bárki
temetkezhetett legkeve-
sebb tíz forintért. 1830-

ban már nem működött, mert szellőzése megol-
datlan volt. A kriptában temették el a templomépí-
tő plébánost, Ikerváry Jánost is. Tolnay Antal nagy-
cenki plébános, mivel az Ikerváry - féle épület bol-
tozata beomlott, érzelmes levelet írt a kegyúrnak,
gróf Széchényi Istvánnak. Iratában emlékeztette őt,
hogy felülről (nyugat felől szerk.) Cenk az első hely-

ség, hol a magyarok Istenét magyarul imádják, s ha külföldi jó hozzánk, és a csinos házak fölé emelkedő templomot meglátja, különös fogalma lehet a magyarok vallásosságáról. Széchenyi reagálása rövid volt: „barátom kést döfött a szívembe”. 1860 februárjában megbízta Ybl Miklóst új templom építésével a düledező régi helyén. „Építsen az országos hírű építész Nagycenken minden cikornyás díszet kizáró, egyszerű, de mégis elég tágas Isten házat...” – fogalmazott Tolnay Antalhoz írt levelében. Az építkezés már a gróf halála után, 1861-ben kezdődött és 1864-ben fejeződött be. A templom főbejáratán belépve, mely felett a kegyúri család címere és jelmondata látható, (Si Deus pro Nobis, Quis contra nos, vagnis Ha Isten velünk, nincs ki ellenünk), háromhajós térbe érkezünk. A főoltár olajképe - Szent István felajánlja a koronát Máriának - Blaas Károly bécsi festő alkotása 1863-ból. A művész István király palástjának aprólékos kidolgozottságával kívánta elképzeltetni a kegyúri családot. Felette Széchenyi István és felesége, Aspangyi Seilern Cres-

tencia kettős címere. A baloldali mellékoltár képe 17. századi, talán Rembrandt műhelyéből származik. A kőhöz láncolt Krisztus alak teste csodálatosan kidolgozott. A festmény valaha a kastély kápolnájához tartozott, de amikor egy tűzvész alkalmából épen maradt, áthozta a család a templomba.

templom belső oltár

zadi festmény a kastély kápolnáját díszítette.

A TEMETŐ ÉS A MAUZÓLEUM TÖRTÉNETE

A régi temetők a templomok körül alakultak ki. A nagycenki ősi sírkert néhány halottjának neve fennmaradt a halotti anyakönyvekben. Mária Terézia és

A jobboldali mellékoltáron, a késő reneszánsz világát tárja elénk Pietro Perugino Madonnája. A hagyomány szerint Széchenyi István édesanyjától kapta a képet, melyet a művész tanulmányféjként készített a firenzei Pitti képtárban lévő Sírba tétel című művéhez. A hajdani nagycenki remete kápolnájának felszereléséhez tartozott, a 18. század elején készült Ecce homo faszból, nagyméretű 18. szá-

II. József uralkodók erőteljesen szorgalmazták, hiigiéniai okok miatt, a templomok körüli temetők felszámolását, községen kívüli elhelyezését. A nagycenki új temetőt, melyet nem kellett messzire áthelyezni, 1778. április 7-én szentelték fel. Kezdetben árokkal, majd fallal vették körül. Középen kőkeresztet állítottak, később helyére a Fájdalmas Mária szobra került. Az első halott Bene István 7 éves kisfiú volt, őt követte még 27 himlőjárványban meghalt gyermek. Mai területét és elhelyezkedését 1901-ben alakította ki a Széchenyi család és a község előjárósága. A temető az 1950-es évek közepéig a nemzetség tulajdonát képezte, majd átkerült a magyar államhoz. 1995. április 25-től a katolikus egyház a tulajdonos. Ér-

dekes módon 1945 után, ez az egyetlen terület maradt a cenki birtokból a család kezén. Az 1 hold 1511 négyzetgölg nagyságú területen a falusiak is temetkeztek. Mivel a temetőben kialakított kettős kereszt ágain kívül nem maradt üres hely a Széchenyiek számára, ezért 1931-ben megtiltották a község lakosságának a temető keleti részének használatát.

Már a temető megnyitásakor, 1778-ban temetőkápolnát szenteltek fel, amely a mai ovális alakú kápolnarész lehetett. Az 52 éves Széchenyi Ferenc gróf, „hogyan fiait és unokáit ne csak életükben kapcsolja össze atyafiságos szeretet, hanem holtuk után vele és anyjukkal együtt nyugodjanak a cenki temetőben”, elhatározta a családi sírbolt és kápolna építését. A munka 1806-ban kezdődött Ringer József soproni építész tervei szerint, és Széchenyi Ferenc gróf halála előtt egy évvel, 1819-ben fejeződött be. A temetőkápolnához klasszicista stílusú előcsarnokot építettek, valamint az ovális alakú kriptát megtoldották egy kereszt alaprajzú térrel. A kriptá és szentély már bizonyára 1810-ben elkészült, mert Teshmayr

József cenki plébános éves jelentésében feljegyezte, hogy 1810. május 13-án Vilt József győri püspök megáldotta az épületet. Széchenyi Ferenc gróf 1811-ben a sírboltba hozatta át a soproni pálos kolostorból Széchenyi Pál kalocsai érsek múmiáját. Ferenc gróf mély vallásosságtól áthatva, hűsvét hetére teljes búcsút szerzett a kápolnának VII. Pius pápától,

hit allegóriája - kép mauzóleum homlokzatról

amelynek költségeire 3000 forintos alapot hozott létre. A kriptá fenntartásról is gondoskodott 4000 forintos alapítvánnyal, amely 1925-ig fedezte a költségeket. Ekkor a mauzóleum gondozását Széchényi Bertalan és Andor Pál, a cenki hitbizomány kedvezményezettjei vállalták magukra. Az utolsó temetésre 1977-ben került sor. Ekkor hozták a kriptába az 1951-ben elhunyt gróf Széchényi Bertalanné, Andrassy Natália grófnő hamvait. Ezt követően a család tagjai a kettős kereszt köré temetkeztek. 2014 nyaráig a gróf Széchényi nemzetség 102 tagját temették a cenki sírkertbe.

SÉTA A TEMETŐBEN

A „Krisztus feltámadá” feliratú kőkapun át lépünk be a temetőbe. Velünk szemben a mauzóleum gyönyörű klasszicista homlokzata. Az épülethez vezető úton, nyolc kőlapon gróf Széchényi Istvántól vett idézetek. Például: „A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma” (Hitel 1830.) „Mindazt, mit tevék, egyedül azért tevék, mert magyar vagyok.” (Kele-te Népe 1840.) „Az idő ugyanis nem zsarnokaink-

nak szolgál, miként rövidlátásukban képzelik, hanem nekünk.” (Díszharmónia és vakság 1860.) A kriptá szakrális értelemben centruma a temetőnek. A mauzóleumhoz vezető út két oldalán a falu lakóinak sírjai sorakoznak. A kriptá közelében a Széchényi család rokonai, alkalmazottai, valamint a nagy-

tolnay 6116

cenki plébánosok nyugszanak. A temetőkápolna hátsó traktusától indul a bukszus sövényvel jelzett kettős keresztforma, melynek száraiban a Széchényiek sírjai találhatóak. A kettős kereszt csúcsánál helyezték el a nemzetség ősi szarkofágját. A temető délkeleti végében ismét a grófi család sírboltjait és sírköveit találjuk. nduljunk el a mauzóleum felé, és elsőként álljunk meg a plébánosok sírja-inál! Míg odaérünk, el-

gondolkozhatunk a Széchényi idézetek jelentésén. Az út baloldalán találjuk Tolnay Antal (1807-1885), győri kanonok, nagyecenki plébános, Sopron vármegye táblabírája, a Ferenc József-rend lovagkeresztje kitüntetettjének sírkövét. Felirata: Itt várja / a boldog feltámadást / Nagys és Főtiszt. / TOLNAY ANTAL / tiszt. kanonok / Nagyczenki plébános / a Fe-

renc József Rend lovagja / szül Vámos, 1807 ápr. 20. / megh 1882 nov 22. én / a Nagyczenken való / lelkipáosztorkodása / 45 évében / PAX / Tolnay Antalnak elévülhetetlen érdeme az új templom, az iskola és a plébánia épületének felépíttetése. Bátor és szókimondó ember lehetett, hisz nem kevés

kockázatot vállalt, amikor nem volt hajlandó Széchényi István gróftól Nagyczenken csendben, ahogy ő fogalmazott „suttymban”, a délelőtti órákban eltemetni. Átellenben találjuk Tolnay Gábor főtisztelendő sírját, aki bátyja halála után, 1886-ban vette át a plébánia vezetését. Csupán hét évig gyakorolhatta e szép hivatást, mert 1893-ban agyvérzésben elhunyt. Mellette Teschmayr József plébános és testvére által, apjának állított sírköve látható.²

„O TOD / WO IST DEINE / O TOD / WO IST DEINSTACIEL „/ CORIN 15 / KINDLICHER LIEBE / IHREN UNSER / GEISTLICHEN VATER / JOSEPH 2. A szöveg egyértelműen Teschmayer József apjára utal. dr. Szántó Antal hivatkozott művének sírkövére történő utalását a német nyelvű felirat nem támasztja alá.

TESCHMAYR / GEST 2 MARCZ (82) / SEINES ALTERN / VON SEINEN GELIEBTEN / SÖHNEN IOS U MICHAEL / TESCHMAYR PFARRERN / ZINKENDOR U DÖBLING/ (Magyarul: „Halál hol a te, Halál hol a te fullánkod” Korin³ 15.2 Állítottuk gyermeki szeretettel szellemi atyánknak Tesch-

kép 6121

mayr Józsefnek, elhunyt március 2. (82) Szeregett fiait Tesmayr József és Mihály plébánosok Nagycenk és Döbling.) Teschmayr József (1780-1838) 1809-ben foglalta el a nagyecenki plébániát. Széplaki kerület espere-se, győri kanonok, Sopron vármegye táblabírája. Az ő idejében épült fel a mauzóleum, s kezdődött el a kápolna hűsvéti búcsúja. Jó gazdasági érzéssel rendelkezhetett, mivel a szétszórt plébániai földeket egyesítet-

te, az egyházi adót, Széchényi István gróffal meg egyezve földekre váltatta át. Így a 30 holdas plébániai szántót 42 holdra növelte. Halálakor komoly vagyonnal rendelkezett, melyből 5000 forintos alapítványt tett, egy akár tudományos, akár ipari pályá-3. Korintusiakhoz írt első levél 15. Az idézet így szól: „Halál, hol a te győzelmed? Halál, hol a te fullánkod?”

rávatkozó

gróf Wimpffen Simonné
sz.: Széchenyi Karolina
gróf Széchenyi Mihály
Széchenyi Mihályné
sz.: Cséni Eszter Sarolta

gróf Széchenyi Alajos

gróf Széchenyi László
gróf Széchenyi Dénes
gróf Szécsenyi Dénesné
sz.: Riquet de Caraman
Chimay Emília
gróf Szécsenyi János
gróf Szécsenyi Júlia
gróf Szécsenyi Móric
Szécsenyi János Péter
Szécsenyi János Péterné

gróf Széchenyi Frigyes
Széchenyi Frigyesné
sz.: Tassádi Mária
Széchenyi Sándor
Széchenyi Antal
Széchenyi Antalné
sz.: Christiaan Prinzessin
Auersperg
Széchenyi Ernő
Széchenyi Irma
Széchenyi Franciska

Széchenyi nemzetség
szarkodága

gróf Széchenyi Ferdinánd
Kaliczko Ilona
gróf Széchenyi Mihály
gróf Széchenyi Jenőné
sz.: Almási Huberta
Széchenyi György
gróf Széchenyi Márton
gróf Széchenyi Ferenc
grófnő Széchenyi Elizabet

gróf Széchenyi Géza
gróf Széchenyi Gezané
sz.: grófnő Holyos Teréz

gróf Széchenyi Rezső

gróf Széchenyi Kálmán
gróf Széchenyi Kálmánné
sz.: grófnő Grünne Karolin
gróf Széchenyi Melánia
gróf Széchenyi Manoné

Christopf von Blamville Tiboldt Ferenc
Rosalia von Blamvill Tiboldt Mihály Tiboldt Alajos
Lankany János

Széchenyi család
mauzóleuma

Bokor Sándor

Ludovika Erzl
Szalay István Jakob Ertl
Helene gräfin
von Degenfeld Schönburg
sz.: Zachy grófnő
gróf Palavichini Alfons

gróf Zachy Gejza

Tolnay Antal

Teschmayr József
Dr. Szántó Antal
Tolnay Gábor

ra készülő cenki fiú és cenki leány számára. A kedvezményezettek kötelesek voltak születése és halála napján évente 2 - 2 szentmisét mondani a templomban. A papok sírjai közt találjuk dr. Szántó Antal (1893- 1968) esperes – plébánosát is. Tudós ember volt, hittudományi doktori fokozatot szerzett.

1935-ben került a cenki plébánia élére. Végigélte a világháború pusztításait, az egyházi javak államosítását, de mindvégig kitartott hívei mellett. 1955-ben a győri egyházmegyei hatóság felkérésére, dr. Ragats János győri plerátus - kanonok jegyzetei és saját kutatásai alapján, megírta a nagycenki plébánia történetét. A kriptá körüli régi síremlékek tanúsítják, hogy a Széchényi család megbecsülte alkalmazottait,

mert emléket állított nekik. Baloldalt címerrel díszített, piramis alakú kő alatt nyugszik Lunkányi János, Széchényi István nevelője, később birtokai jószágigazgatója. Sírfelirata a sírkövön: LUNKÁNYI CSALÁDNAK. A további felirat sajnos a rátett kistáblával takarva. A kistábla felirata: lunkaszprei Lunkányi János/ 1775 – 1853 / és neje 1789 – 1845/

6136

leányuk Mária 1816 – 1848/ Rhomberg Alfréd cs. kir. ny. ezredes/ 1868 – 1941/ neje lunkaszprei Lunkányi Margit/ 1865 – 1949/ nővére Lujza 1863 – 1943/ R. I. P.

Lunkányi János kecskeméti polgári családból származott. A jezsuitáknál tanult, majd a pesti egyetem bölcsészeti karán

folytatta tanulmányait. Kitűnően rajzolt, hegedült, több nyelven beszélt. 1797-ben bölcsészdoktorrá avatták. Lunkányit egyik régi tanára, aki ekkor a soproni gimnázium igazgatója volt, Széchényi Ferenc gróf felkérésére ajánlotta fia, István mellé nevelőnek. Az ekkor 23 éves fiatalember 1798. szeptember 20-án érkezett Nagycenkre. Nevelői feladatát 1809-ig teljesítette, amíg Széchényi István kato-

nai pályára nem lépett. A volt nevelőt ekkor Széchényi Ferenc gróf titkárává fogadta. Komoly szerepet játszott Széchényi Ferenc hatalmas gyűjteményeinek rendszerezésében, melyeket a gróf a Nemzeti Múzeumnak ajánlott fel. 1814 őszétől Lunkányi Széchényi István csokonyai uradalmának intézője, később haláláig, összes birtokainak jószágigazgató-

ja lett. 1830-tól nemességet szerzett, családi címere sírkövén látható. Lunkányi a legnagyobb magyar tanácsadója, atyai bizalmasa, minden vagyonának őrzője és kezelője a mauzózeum közvetlen közelében pihen, hogy továbbra is Széchényi szellemiségének őrzője és vigyázója legyen.

Lunkányi János sírja mellett régi piramis alakú, szépen faragott kő, keresztdíszsel. Sajnos feliratát az idő vasfoga törölte, csak a Szalay nevet lehet kibetűzni. Mögötte hét régi síremlékre bukkanunk. Az idő kikezdte a mészköveket, ezért némelyik latin, illetve német nyelvű felirat már olvashatatlan. A mauzózeum felőli négy sírkő a kocsobai nemes Tibolth családhoz köthető. A Tibolthok a Széchényiek mellett bizalmi állást töltöttek be. A mauzózeum melletti sírkő Tibolth Alajos emléket őrzi. EGRECIO/ ALOYSIO TIBOLTH/ DE KOCSOBA/ PER I REGNUM HUNGARIAE/ CAUSARUM FORI UTRIUSQVE/ ADVOCATO./ 16-JULII 1792./ INS. GOTTHARDO NATO,/ ET 13 OCTOBRIS 1827./ SOPRONII MORTUO/ FILIO UNICO/ MOESTIS-

6168

SIMUS PATER/ P.C (Magyarul: A tisztelt kocsobai Tibolth Alajosnak, egyetlen fiának, a jeles magyar királyság mindkét bíróságbeli ügyei ügyvédjének, aki Szentgotthárdon született 1792. július 16-án, és Sopronban halt meg 1827. október 13-án, a legszomorúbb apa.)

Mellette édesapja, kocsobai Tibolth Ferenc klasszicista sírköve, virágsarok díszekkel, a timpanon közepén nyíllal átlőtt kör motívummal. Tibolth Ferenc Széchényi Ferenc számtartója, pénzügyeinek kezelője volt. A gróf testamentumában Tibolthnak haláláig, 500 forint évráradékot biztosított. Az irat további részében úgy rendelkezett, a közös terhek kifizetésére fiai hozzanak létre főpénztárat Tibolth Ferenc

vezetésével, kinek hatásköre a tőkepénzek kezelésére is terjedjen ki. A mauzózeum felőli harmadik sír Tibolth Ferenc feleségének állít emléket. MEMORIAE/ NOB. D. ROSALIAE MORKENSTEI/ OPTIMAE/ CONSORTIS/ ET MATHIS DIE 10 DECEMBRIS 1823 AETAT IS ANO/16 PIE IN DOMINO DEFUNCTAE/ FRANCISCUS TIBOL-

TH MARITUS/ ET FILIUS ALOYSIUS/ F.F. (Magyarul: A nemes Morckenstein Rozalinda úrnő, aki 1823. december 10-én kegyesen elhunyt az Úrban. Férje, Tibolth Ferenc, és fia, Alajos.)

A farkasfogas boltívben helyezett, domborműves sírkő Tibolth Mihály síremléke, melyet Széchényi Lajos gróf állíttatott nevelőjének. Tibolth főiskolai tanulmányokat végzett, kiváló pedagógiai érzékkel rendelkezett. 1791-ben titkári feladatokat is ellátott gróf Széchényi Ferenc mellett az országgyűlési bizottságok ülésezése idején. 1799-ben betűrendes és szaklajstromos katalógust készített a cenki könyvtár anyagáról. Tibolth intézte a gróf temetését, olvastatott fel annak végrendeletét, melyben részére Széchényi Ferenc 20 000 forintot biztosított. Tibolth felesége, Beloni Anna a görkissasszonyok nevelőjeként dolgozott. Az ülő női alakos sírszobor Christoph von Blamville nevét őrzi.

WAS GOTT VEREINIGTE/ WAS AUCH HINIEDEN VEREINT LEBTE/ HAT DIE FRE-

UNDSCHAFT AUCH HIER/ ZUR EWKEM VEREIN. MIT GOTT EREINT./ CHRISTOPH V. BLAMVILLE K. .../ GEBOHREN DEN 9=MAI 1739 GESTORBEN/ DEN 9= MAJ 1814? (Magyarul: Amit Isten egyesített, aki itt a földön Istenben élt. Örök barátságot kötött itt a földön Isten-

nel. Gróf Blamville Krisztof született 1739. május 9-én, meghalt 1814. május 9-én.)

Mellette urnára támaszkodó angyalszobor felirat nélkül. A hetedik síremléken - urna lappal letakarva - Rosalia von Blamville, született Szluha grófnő nevét olvashatjuk, aki 1833-ban, hosszú életének 72. évében távozott az élők sorából.

A mauzóleum jobb oldalán a kis út közepén balra, egy szürke obe-

liszk alatt nyugszik Zichy Gejza, Széchényi István mostohaafia.⁴ Széchényi különös figyelmet fordított a Zichy fiúk nevelésére. Közülük Géza állt hozzá a legközelebb, fiaként szerette és irányította pályáját. Sírján a következő felirat: zichi és vászonkeői / GRÓF

4. Széchényi István Seilern Crescenciától gróf Zichy Károly özvegyeként vette feleségül.

ZICHY GEYZA / a zichi nemzettség Seniora/ szül 1828. Ápr. 2. / megh. 1911. Feb. 16. / Áldott legyen emléke. A kerítés előtt lévő szürke kőből készült síremlék Helena gräfin von Degenfeld Schönburg, született Zichy grófnő, valamint gróf Palavichini Alfons nevét őrzi az utókor számára. A mauzó-

leum jobb oldalán találjuk Bokor Nándor feltalálós és felesége sírhantját is. Féméből készült sírkövén az alábbi feliratot olvashatjuk: Bokor Nándor/ 1824 - 1896/ Az első vetőgép és a Cenki / eke feltalálója / Wolfsbauer Katalin / 1825-1912. Fejfáját a régi templom keresztjéből kovácsolta magának. Bokor Nándort Hajnik János, a Széchényi uradalom jószágigazgatója hívta meg Nagycenkre.⁵ Hajnik, Széchényi útmutatásait követve „a magyar gazdaság újoncainak Mek-

kájává, valamint az új gazdasági eszközök terjesztőjévé kívánta tenni a nagycenki birtokot.” Rövidesen Bokor gazdasági gépgyárat alapított, és elkészítette a cenki ekét, amelynek újdonsága, hogy a fa-
5. Hajnik János (1811-1887) Lunkányi halála után 1852-ben vette át a Széchényi birtokok igazgatását.

eke éle vasborítást kapott. Ezt követően a Garrett -féle vetőgép összeszerelésével, amely az első volt a Monarchiában, tűnt ki. Mezőgazdasági gépe 1853-ban a bécsi kiállításon első díjat nyert. Bokor Nándor lokálpatriótaként támogatta a nagycenki iskola tankönyvekkel történő felszerelését, tagja volt az is-

kolaszéknek, alapítója az önkéntes tűzoltó egyesületnek. Kis vashidakat készített a Lánchíd mintájára a falu több pontján. A templomban az áldozó rács, a sekrestye csengője és a torony keresztje az ő keze nyomát őrzi. Élete alkonyán arany érdemkereszttel tüntették ki. A magas elismerés köré később kis legenda is szövődött. Bokor Nándor kihallgatáson volt „ferencjósánál”, hogy megköszönje a kitüntetését. A császár

kértte, hogy rajzolja le számára a vetőgépet, amihez ceruzát és papírt is adott. Bokor ezt megette, majd mikor távozott, vette észre, hogy a zsebében maradt az uralkodó írszerszáma. Rögtön vissza akarta vinni, de a „burgzsandárok” feltartóztatták. Végül a császár színe elé került, aki a becsületes kovácsmestert megajándékozta ceruzájával.

6169 vagy 6483

6168

Bokor Nándor sírjától jobbra ismét három régi sírkövet érdemes megtekinteni. A háromszög záródású alatt pihen Szalai István udvarmester. Széchényi Ferenc 1814-ben kelt végrendeletében 400 forint évjáradékot biztosított udvarmesterének, egykori játszópajtásának. Magyar nyelvű sírfeliratán ez áll: SZALAI ISTVÁN / UDVARI MESTERÉNEK / AKI ÉLETÉNEK 62. ESZT. / JÚLIUS 24. 1816 / MEGHOLT / 43. ESZT. HÍV ÉS HASZNOS / SZOLGÁLATYÁNAK / EMLÉKEZETÉRE... / HELYEZTE... / GRÓF SZÉCHÉNYI FERENC.../ Urnás, lepellel félig takart síremlék alatt nyugszik Ludovica Ertl. Német nyelvű sírfeliratán ezt olvashatjuk: LUDOVICA ERTL/ geb. Streichenbuch/ gestorben 1828.den/29 Janer. (Magyarul: Ert Ludovika született Sterchenbuchban, meghalt 1828. január 19-én.) Mellette kúp alakú sírkő tetején gömbbel, körbefuttatva szőlőfürtökkel. A síremlék alatt Jakob Ertl, gróf Széchényi Ferenc udvarmestere nyugszik. Ertl gondozta a soproni Széchényi házat, intézte József nádor és Károly főherceg vendéglátását.⁶ A gróf

megbízásából annak gyermekei mellé nevelőket keresett. A kő sírfelirata: DER DANKBAREN ERRI-NERUNG/ FÜR 32 JARRIGT ERLU UND NUIZE-ICH/ GELEISTETE DIENSTE/ DES JAKOB ERTL KAMMERDIENERS/ DANN KASTNERS ENDLICH KELLERINSPECIOR/ DER IM 53 JAHRE SE-

INES ALTERS/ DEN 13 NOVEM 1810 VERS-TIHED/ GEWIDMET/ VOM GRAFEN FRANZ V. SZÉCHÉNYI (Magyarul: Hálás emlékezettel Jakob Ertlnek, aki 32 éven át becsületesen, odaadóan szolgált komornyikként, gazdatisztként majd végül pincfelügyelőként. Életének 53. évében, 1810. november 13-án hunyt el. Állíttatta gróf Széchényi Ferenc.)

Csatkai Endre művészettörténész 1932-ben meg-

6. Józsefnádor (1776-1847) és Károly főherceg (1771-1847) II. Lipót császár és király fia, a napóleoni háború idején 1801-1802 között tartózkodtak Széchényi birtokán. Látogatásuk emlékét a fertőbozi gloriett őrzi, melyet Széchényi Ferenc építtetett klasszicista stílusban. A főhercegek e magaslati pontról tekintették meg a Fertő mentén zajló hadgyakorlatot. Károly főherceg tábornagyként később az asperni csatában legyőzte Napóleont.

6192

6488 külső

jelent publikációjában a nagycenki temető alábbi sírköveit írta le. Ezek közül mára több megsemmisült, vagy olvashatatlanná vált.

■ Volutás, urnás és kereszt, barokk és kora klasszicista elemek össze-vegyülése. Felirata: Hív szolgáljának / Zamboti Crescenciusnak / tellyes igyekezettel / ál-

dozott / XX esztendőbe-li fáradságainak / háládatos emlékezetére / emelte / gróf Széchényi Ferenc 1792. ■ Magas talpazaton urna Thibolt †1805.

■ Uo. Ottó Erzsébet Kulcsárné †1805. ■ Szőlővel befuttatott tölcserforma csonka gúla Ert Jakob †1810. ■ Egyszerűbb klasszikus kő feliratos tábla Szalay István udvari ember †1815 ■ Ülő női alak alacsony oszlopra támaszkodva Blamville Kristóf †1815 kö-

rül. Jó faragás. ■ Géniusz urnára könyököl. Blamville Vilmos †1820 körül. Jó faragás ■ Egyszerű klasszicista sírkő. Pap Ferenc †1822 ■ Hasonló. Kőműves Éva †1823 ■ Piramis címerrel. Thibolt család †1823 ■ Egyszerű klasszicista kő. Hinterstetter Borbála †1827 ■ Egyszerű. Thibold család 1827 ■ Egyszerű. ua. a család 1833 ■ Urnás. Thi-

bold Mihály †1833 ■ Urnás. Blamville Róza †1835 ■ Két kőkoporsó a föld felett ritka jelenség 1820 körül.

A SZÉCHÉNYIEK MAUZÓLEUMA NEMZETI KEGYHELYÜNK

Lépjünk be a hit allegóriáját ábrázoló félköríves

dombormű alatt a Széchényi család mauzóleumába, nemzeti kegyhelyünkre! Itt alusza örök álmát a legnagyobb magyar, gróf Széchényi István. Elsőként a görögös előcsarnokba érkezünk. A dór oszlopok között keskeny ajtón juthatunk be a kápolnába. A bejárattal szemben lévő Feltámadt Krisztust ábrázoló oltárkép Hess Mihály egri festő alkotása. A falakon lévő aranyozott fafara-

gások főpapi jelvényeket ábrázolnak. A két aranyozott gyertyatartó, fából készült, faágak mintájára szétterjedő koronával. A főbejárat felett előrévelő orgonakarzat baluszteres korláttal védett, két szélén drapéria díszekkel. A barokk és klasszicista elemekkel ékesített orgonán állítólag Liszt Ferenc is játszott. A mennyezeten lévő

freskón angyalok láthatók a kereszttel. Az oltár mellett jobbra nyílik a lejárata a kriptába. Szemünkben ötlük az örök érvényű felirat: „VOL-TUNK, MINT TI, LESZTEK MINT MI, POR ÉS HAMU.” A lépcsőlejárón a kriptá ovális részébe érkezünk. Jobbra a posztamenseken két urna lát-

ható Széchényi Zsigmond †1760 és Cziráky Mária †1787 nevével. Széchényi Ferenc gróf készítette szülei számára. Balra számtalan koszorú, szalag közt egyszerű márványtáblák mögött Széchényi István és felesége sírtáblája. Felirata: Gróf Széchényi István/ 1891. Szept.21/ †1860. Ápr.8. / és/ forrón szeretett neje/ szül Aspange /Seilern Crescentia Grófnő/ Máj 13. 1799./ Jul.30. 1875. Fe-

lül a két aranyozott babérkoszorú, Jászai Mari színésznő ajándéka, jobbra az üvegbe zárt hét árvácska az özvegy árván maradt gyermekeire utal. Széchényi István gróf 1860. április 8-án öngyilkos lett Bécs külvárosában, Döblingben. A soproni vasútállomáson összegyűlt tömeg néma tisztelegéssel fogadta koporsóját, amelyet egykori

jobbágyai a vállukon vittek a 12 kilométerre levő Nagycenkig. Idézzük fel Tolnay Antal plébános korabeli feljegyzése alapján a temetés körülményeit: „ Április 8-án éppen húsvét vasárnapja volt, azon nem képzelt és bensőnket megrázó kódtató esemény adatott telegráf útján tudunkra,

hogy gróf Széchényi István azon a napon szobájában halva találtatott. Megrendültünk s nem találtunk szavakat fájdalomunk kifejezésére, örege apraja könnyes szemekkel említette a leverő újságot. Ápr. 10-én estéli tizenegy órakor hozott Kis -Cenkre hült teteme, hol a kastélyi kápolnában rögtönzött ravatalra tétetett. Ekkor adatott tudomra az ő kedves Béla fia által: hogy a bécsi poli-

cei (rendőrség szerk.) rendelete következtében a megtörtént boncolás után tüstént kellett hozatni és meghagyatott, hogy másnap, vagyis 11-én reggel 10 órára Cenken el legyen temetve, különben a policei fogja eltemettetni; én válaszoltam, ha bezárnak is, reggel suttyomban el nem fogom temetni, hanem délután 4 órakor, mikorra a kö-

6348 oltár

rül vidéket értesíthetem. Egész éjjel írtuk a temetési tudósításokat, a major béresek által szerte küldvén el őket. Ez szükséges volt, mert a Bécsben nyomott halotti cédulákon a temetés Ápril 12.-i délutánra volt téve, s országsszerte szétküldözve – ez az oka, hogy többen p. o. (példánál

6383 pál

okáért a szerk.) Magyar Akadémia küldöttsége és mások a temetésről elkéstek. 11-én délután 4 óra-
kor temettem el 22 pap kíséretében, legalább 5-6
ezer ember részvétele mellett... Tisztelt Utódim!
Talán akarjátok halála nemét és okát tudni? Ső-
réttel töltött pisztollyal, balszemének tartva löt-
te agyon maga magát. S mi okból? néhány héttel

előbb a bécsi policei által szobái kimotoztattak és minden irományait, még fiatal korától vezetett naplója is lefoglaltattak. Ez ötlet elméjében újra megzavarás végre kétségbe ejtette.”
Továbbhaladva kereszt alapterületű részhez érünk, ahol a lezárt sírkamrákban 47 Széchenyi

6367 ferenc

leszármazott nyugszik. A kőlapokon olvashatjuk a nemzetség tagjainak neveit. Így Széchenyi István szüleiét, a múzeumalapító gróf Széchenyi Ferencét, és forrón szeretett édesanyját, Festetich Juliannát. Itt találjuk Széchenyi István bátyjainak, Lajosnak és Pálnak, valamint sógornőjének, Széchenyi nagy szerelmének, Carolina Meade-

nek porhüvelyét. Széchenyi István fiait nem a kriptában temették el. Széchenyi Béla a hársfasor végén nyugszik, Széchenyi Ödön pedig Konstantinápolyban. Ödön felesége, Alma Irma, fia, Andor, és leánya, Ilona azonban a sírbolt „lakói”. A kriptá 1977-ben megtelt. Utoljára gróf Széchenyi

6359 totál

Bertalané Andrássy Natalia grófnőt temették ide. A jobboldali benyílóban Széchenyi Pál kalocsai érsek tölgyfa koporsója látható. A mumifikálódott holttestet Széchenyi Ferenc gróf 1811-ben hozta át a sopronbámfalvi pálos kolostor kriptájából. Vele kapcsolatosan sokáig élt azon elképzelés, hogy megmérgezték. Az érsek ugyanis fon-

tos diplomáciai szerepet töltött be a Rákóczi-szabadságharc idején. A béketárgyalásokat vezette a császár és a fejedelem között. Eközben érte a halál, s többen éltek a gyanúperrel, hogy meggyilkolták, nehogy a kiegyezés létrejöjjön. A néhány évvel ezelőtti antropológiai vizsgálatok ci-

6376

ánt vagy arzént nem találtak a testben, így a mérgezéses elképzelés alaptalannak bizonyult. Vele átellenben vasládában látható Széchenyi István koponyacsont darabja, melyet a pisztolygolyó kiszakított fejből.
Elhagyva a mauzóleumot még számtalan érdekességet kínál a nagycenki temető.

A SZÉCHÉNYI CSALÁD SÍRJAI

A mauzóleum hátsó apszisától indul az a kettős kereszt alakzat, mellyel a grófi nemzetség tagjai elkülönítették temetkezési területüket a falu lakosságától. Ezen túlmenően a temető végében a déli és délkeleti falaknál találjuk a familia sír-

képaláírás

képaláírás

emlékeit, az egyszerű sírkőtől a monumentális kriptáig.

Elsőként a kettős kereszt baloldali ágánál gróf Széchenyi Kálmán, gróf Széchenyi Kálmánné, gróf Széchenyi Melánia, gróf Széchenyi Manoné sírlapját fedezhetjük fel. Széchenyi Kálmán (1824-1914) Széchenyi István bátyjának, Pál-

nak a fia. Felesége grófnő Grünne Karolin, Melánia Kálmán leánya, Széchenyi Manoné Kálmán fiának a felesége. A kastélyuk Ivánban volt. A szemben lévő hely üres. A felső baloldali ágban egy óriási kőkereszt alatt nyugszik gróf Széchenyi Géza és gróf Széchenyi Gézáné szüle-

képaláírás

képaláírás

tett Hoyos Teréz grófnő. Széchenyi Géza (1860-1930) Széchenyi István bátyjának, Lajosnak az unokája. Kastélyuk Somogyváron volt.

Vele szemben gróf Széchenyi Rezső kovácsoltvas kereszttel ékesített síremléke. A kettős címer alatt a következő felirat olvasható: Sárvár-Felsővidéki/ id/ Széchenyi Rezső/gróf/cs és kir

Kamarás/1862-1928 Széchenyi Rezső Széchenyi István bátyjának, Pálnak unokája. Kastélyuk Gyöngyösapátiban volt.

A kettős kereszt csúcánál találjuk a Széchenyi nemzetség szarkofágját. 1910-ben a Széchenyiek családi tanácsa határozatot hozott arról, hogy

6258 szarkofag

a különböző helyeken található sírokból Nagyencnre hozzák az elhunytakat. A szarkofág kriptája felőli oldalán, a lépcsőn olvashatatlan írás, fellette a Széchenyiek címere.⁷ Az alábbi felirato-
7. A négyszer vágott mező színe kék és piros. Szívpajzsában galamb olajággal. A kék mezőben napba repülő sas, a piros mezőben kettős kereszt hármashalmon.

kat olvashatjuk: A soproni benczések,/ továbbá az egervári és fertőszéplaki/ templomok kriptájából/ átszállított hamvaknak/ állította/ az utódok kegyelele./ az Úr MCMXI. esztendejében. A gróf Sárvár felsővidéki SZÉCHÉNYI NEMZETSÉG őseinek nyugvóhelye/ GYÖRGY az

képaláírás

képaláírás

első gróf és neje Beketfalvi MÓRO CZ ILONA valamint egy kiskorú gyermekük/ 1656. +1732. 1709./ I. ZSIGMOND széplaki és neje Németújvári BATHYÁNY TERÉZ/ 1680. +1705. 1701. báró Szalai BARKÓCZY MÁRIA valamint fiúk MIHÁLY/ 1695. +1761. 1735. egy napos korában/ JÓZSEF horpácsi 1751. +1774.

A gróf Sárvár felsővidéki SZÉCHÉNYI NEM-ZETSÉG őseinek nyugóhelye/ 1712 +1777 1724 +1796/ LÁSZLÓ horpácsi ANTAL nagyczenki cs. kir. altábornagy/ 1713 +1760 1714 +1767/ és neje báró BARKÓCZY ZSUZSANNA valamint kiskorú gyermekeik MÁRIA és IGNÁCZ / 1715

képaláírás
képaláírás

+1782/ II. ZSIGMOND széplaki és neje gróf dénesfai CZIRÁKI MÁRIA ANNA/ 1720 +1769 1724 +1787

A szarkofág mellett kovácsoltvas örökmécses áll. A Széchenyi év alkalmából, 1941-ben állíttatta a nemzet. A temető végében kváderkövekből felépített monumentális kriptában nyug-

szik gróf Széchenyi Alajos földi maradványa, aki az I. világháborúban a galíciai és beszarábiai határon, Dobronontz község közelében esett el. Lépcsővel tagolt oromzatán a haldokló katonára és fájdalmas arcú, térdeplő fiatal nő szobra Kisfaludi Stróbl Zsigmond alkotása. Felirata: I.

képaláírás
képaláírás

világ-háborúban 1915.juni 25-én hősi halált halt/ gr. Széchenyi Alajos honv. huszár zászlós emlékére/ Széchenyi Alajos (1892 – 1915) Széchenyi István bátyjának, Pálnak dédunokája. Mellette jobbra, oszlopokon álló sírbolt kovácsoltvas kerítéssel lezárva. Belül vörös márványoltár az alábbi felirattal: SÁRVÁR FELSZŐVIDÉKI

GRÓF SZÉCHÉNYI LÁSZLÓ/ WASHINGTONI ÉS LONDONI M. KIR RENDKÍVÜLI KÖVET/ ÉS MEGHATALMAZOTT MINISZTER 1879 –1938. Széchenyi László diplomatának tanult, akárcsak édesapja gróf Széchenyi Imre, aki a Monarchia nagykövete volt. Széchenyi László

képaláírás
képaláírás

1908-ban feleségül vette Gladys Vanderbilt egy amerikai milliárdos leányát. A gróf szorgalmazója volt a tengeralattjárók közötti, vezeték nélküli kapcsolat létrehozásának. Az I. világháború után bányászati és vasúti részvényei elérteketlenedtek, jelentős veszteséget kellett elkönyvelnie. Széchenyi László Széchenyi István bátyjára

nak, Lajosnak unokája. Kastélya Remetén és Örmözön volt. Alatta bátyja sírfelirata. SÁRVÁR FELSZŐVIDÉKI GRÓF SZÉCHÉNYI DÉNES CS ÉS KIR KAMA/ RÁS V.B.T.T.(valóságos belső titkos tanácsos a szerk.) A MAGYAR FŐRENDHÁZ ÖRÖKÖS TAGJA SZÁMOS BEL- ÉS/

képaláírás
képaláírás

KÜLFÖLDI RENDJELNEK A TULAJDONOSA KOPENHÁGAI OSZRÁK - MAGYAR KÖVET ÉS MEGHATALMAZOTT MINISZTER/ SZÜL: PEST 1866 DECEMBER 1. MEGH STOCKHOLM 1934 JÚNIUS 26/ GRÓF SZÉCHÉNYI DÉNESNÉ SZ RIQUET DE CARAMAN CHIMAY/ EMILIA GRÓFNŐ 1871 1944/ Diplomá-

ciai tevékenységét követségi titkárként kezdte Drezdában, majd innen Brüsszelbe és Szentpétervárra, 1904-ben Berlinbe került követségi tanácsosnak. 1907-ben követté és meghatalmazott miniszterré nevezték ki. 1908-tól kezdve 9 éven át az Osztrák–Magyar Monarchia képviselője Dániában és Norvégiában.

Egyeszerű kettős keresztel díszített sírkő alatt gróf SZÉCHÉNYI JÁNOS (1897 - 1969), gróf Széchenyi Dénes fia, valamint leánya JÚLIA (1900 -1990) hamvai nyugszanak. Az oltártól jobbra Dénes öccsének, Péternek fia, gróf SZÉCHÉNYI MÓRICZ (1908 - 1987) emléktáblája. A feszületre szegezett táblán SZÉCHÉNYI JÁNOS PÉTER (1932 - 1996) és felesége SZÉCHÉNYI JÁNOS PÉTER-NÉ (1934 - 2013) neveit olvashatjuk.

A mellette lévő sírbolt követi a másik építészeti megoldását. Ide temetkeztek: SZÉCHÉNYI FRIGYES (1912 - 1983), és felesége Széchenyi Frigyesné szül. TASNÁDI MÁRIA (1912 - 1994), SZÉCHÉNYI SÁNDOR (1919 - 1955), SZÉCHÉ-

NYI ANTAL (1924-2009) és felesége Széchenyi Antalné szül. CHRISTIAEN PRINZESSIN AUERSPERG (1920 - 2008), SZÉCHÉNYI ERNŐ (1913 - 2003), SZÉCHÉNYI IRMA (1917-2000), SZÉCHÉNYI FRANCISKA (1915-2006)

Széchenyi Alajos síremléke mellett két további

Széchenyi sír található: gróf SZÉCHÉNYI MIHÁLYÉ (1924- 1944), aki hősi halált halt a II. világháborúban, valamint édesanyjái gróf Széchenyi Mihályné CSÉRI CSÉRY SAROLTÁÉ (1894 - 1977). Széchenyi Mihály Széchenyi István bátyjának, Pálnak az ükunokája. Mellette lévő sírban gróf Wimpffen Simonné, született Széchenyi Karolina (1862 - 1932) grófnőt temették, aki Széchenyi István bátyjának, Pálnak az unokája.

A ravatalozó előtt a temetőkerítésnél az alábbi Széchenyi családtagok sírjai sorakoznak. Gróf SZÉCHÉNYI FERDINÁND (1909 - 1986), gróf Széchenyi Dénes nagykövet fia, és felesége KULICKÓ ILONA (1911 -1969). gróf SZÉCHÉNYI MIHÁLY (1895 - 1959), Széchenyi István

bátyjának, Pálnak az unokája. Gróf SZÉCHÉNYI JENŐNÉ, született Almásy Huberta grófnő (1880 - 1946). Gróf SZÉCHÉNYI GYÖRGY (1923 - 1986). Gróf SZÉCHÉNYI MÁRTON (1909-1987). Gróf SZÉCHÉNYI FERENC (1919 - 1994). Grófnő SZÉCHÉNYI ELIZABETH (1938 - 2004).

Temetői sétánk végére értünk. Utunk során bepillantást nyerhettünk a Széchenyi nemzetség történetében. Ne feledjük a nagyecenki római katolikus temető nemzeti kegyhelyünk, hisz itt nyugszik a „legnagyobb magyar” gróf Széchenyi István. Búcsúzzunk a temetőtől a költő óriás Arany János: Széchenyi emlékezete című költeményének utolsó két versszakával.

Nem hal meg az, ki milliókra költi / Dús élte kincsét, ámbár napja múl; / Hanem lerázván, ami benne földi, / Egy éltető eszmévé finomul, / Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye, / Amint időben, térben távozik; / Melyhez tekint fel az utód erénye:

Óhajt, remél, hisz és imádkozik. / Te sem haltál meg, népem nagy halottja! / Nem mindenestül rejt a cenki sír; / Oszlásodat még a család siratja - / Oh, mert ily sebre hol van balzsamír?... / Mi fölkelünk: a fájdalom vigasztal: / Egy nemzet gyásza nemcsak leverő: / Nép, mely dicsőt, magasztost így magasztal,

/ Van élni abban hit, jog és erő! / (1860)

Gróf Széchenyi István fia, Gróf Széchenyi Béla és felesége Erdődy Hanna sírhelye távol a temetőtől a Hársfasor végében található. Legszébb út a síremlékhez a Hársfasoron keresztül vezet. El lehet érni autóval is a fertőbozi szőlők felől, de ezt ne tegyük, inkább gondoljunk arra, hogy a matuzsálemi korú Hársfák árnyék-

ban⁸ Széchenyi István gróf töprenghetett, tépelődhetett a haza sorsás. Ha mégis elfáradnánk, megpihenhetünk a gróf Széchenyi Ferenc által elhelyezett kőpadokon. Erdődy Hanna nagyon fiatalon 27 évesen távozott az élők sorából. Kí-
8. A Hársfásort gróf Széchenyi Antalné, Barkóczy Zsuzsanna telepítette az 1750-es években.

szöveg

képaláírás

képaláírás

vánságára a fasor végén temették el. Erdődy Hanna édesapja, gróf Erdődy Sándor a vépi (Vas megye) kastély parkjában a fenyők honosításával ért el nagyszerű eredményt. Leánya hozta magával a fenyők iránti érdeklődést, mert fiatal férjével együtt nagyszerű gyűjteményes ker-

képaláírás
képaláírás

tezett megfélelni apja elvárásainak. Széchenyi Béla hazai tanulmányai befejeztével Berlinben és Bonnban jogot és államtudományokat hallgatott, majd öccsével, Ödönnel, nagyobb külföldi utat tett. 1862-ben eljutott Amerikába, amire édesapja is annyira vágyott. 1877. december 4-én közép-ázsiai utazásra indult. Elkísér-

te Lóczy Lajos geológus, Kreitner Gusztáv katonai topográfus. Bejárták Indiát, Japánt, Jáva szigetét, Borneót és Kína nyugati felét. Lóczy több könyvében dolgozta fel az út eredményeit. Széchenyit utazásaiért a Magyar Tudományos Akadémia 1880-ban tiszteletbeli tagjává választotta. Később, 1896-

ban, a tudományegyetem díszdoktorrá avatta, majd ugyanebben az évben ki is tüntette. 1897-ben belső titkos tanácsos, 1901-ben pedig koronaőr lett. Gróf Széchenyi Béla művészi kiképzésű síremléket emeltetett felesége sírja mellé. A szarkofág vörös gránitból készült, amelyet Kundmann Károly bécsi szobrász bronz doborművei díszítenek. A tisztást életfák és

kaukázusi fenyők fogják körül, Széchenyi Béla ázsiai kutatóútja tiszteletére. Sírjukon az alábbi felirat olvasható:

“Legyenek oly boldogok a túlvilágon,
a mint egymást az életben
hón és hűn szerették.”

DER GROSSZINKENDORFER FRIEDHOF IST DIE RUHESTÄTTE DER SZÉCHENYIS

Das Ziel dieser Publikation ist die Führung der Großzinkendorf besuchenden Touristen durch urtümliche Ruhestätte der Familie von Graf Széchenyi am Großzinkendorfer römisch-katholischen Friedhof.

GESCHICHTE DES FRIEDHOFES UND MAUSOLEUMS.

Die neue Kirche von Großzinkendorf wurde am 7. April 1778 eingeweiht. Schon in der Zeit der Eröffnung wurde eine Kirchenkapelle gebaut, die der ovale Kapellenteil sein könnte. Der 52-jährige Graf Ferenc Széchenyi, „damit seine Söhne und Enkel nicht nur im Leben mit einer verwandtschaftlichen Liebe verbunden sind, sondern nach ihrem Tod sollen sie mit ihm und mit ihrer Mutter im Großzinkendorfer Friedhof ruhen“, hat den Bau der Familiengruft und Familienkapelle beschlossen. Die Arbeit hat in 1806 laut den Plänen von József Ringer begonnen, und ein Jahr vor dem Tod von Graf Ferenc Széchenyi, in 1819 wurde es beendet. Zu der Kirchenkapelle wurde eine Vorhalle in klassizistischem Styl gebaut, und die ovale Gruft wurde mit einer kreuzförmigen Raum erweitert.

SPAZIERGANG AM FRIEDHOF

„Christus ist auferstanden“ steht auf dem Steintor durch den unser Weg in den Friedhof führt. Gegenüber uns ist die wunderschöne Fassade in klassizi-

stischem Styl des Mausoleums. Auf dem Weg bis zur Gebäude können wir auf acht Steinplatten Zitate von István Széchenyi lesen. Zum Beispiel: „Die tatsächliche Macht einer Nation macht die Menge der wissenschaftlichen Köpfe aus“ (Aus dem Werk Kapital, 1830.) Die Gruft ist in sakraler Bedeutung das Zentrum des Friedhofs. Auf beiden Seiten des Weges zum Mausoleum sind die Gräber der Dorfbewohner angeeignet. In der Nähe der Gruft ruhen die Verwandten, Angestellten der Familie Széchenyi, außerdem die Pfarrer von Großzinkendorf. An der hinteren Trakt der Kirchenkapelle beginnt die mit Hecken markierte doppelte Kreuzform, in dessen Ausläufen die Grabstätte der Széchenyis liegt. An der Spitze des doppelten Kreuzes wurde der urtümliche Sarkophag des Adelsgeschlechts angelegt. Im südlichen-südöstlichen Ende des Friedhofs finden wir wieder die Grüfte und Grabsteine der Familie des Grafen.

DAS MAUSOLEUM DER SZÉCHENYIS IST UNSERE WEIHESTÄTTE

Treten wir in das Mausoleum der Familie Széchenyi unter dem halbbögenförmigen Relief des Symbols der Glaube ein. Hier ruht der größte Ungar, Graf István Széchenyi. Nebem dem Altar rechts öffnet sich der Eingang in die Gruft. Wir erblicken die immerwährende Aufschrift: „WIR WAREN WIE IHR, IHR WERDET WIE WIR, STAUB UND ASCHE“ Wir gelangen durch den Eintritt in den ovalen Teil der Gruft. Links finden wir zwischen etlichen Kränzen und Schleifen einfache Marmor Platten, die Ge-

denktafel von István Széchenyi und seiner Frau. Mit der Aufschrift: Graf István Széchenyi / 21. September 1791/ + 8. April 1860/ und/ seine so sehr geliebte Frau / geborene Aspange /Gräfin Seilern Crescentia/ 13. Mai 1799./ 30. Juli 1875. Oben sind vergoldete Lorbeerkränze, die Geschenke der Schauspielerin Mari Jászai. Rechts deuten die sieben in Glas verschlossene Stiefmütterchen auf die verweisten Kinder der Witwe. Graf István Széchenyi war die ausgezeichnete Figur der Reformzeit, den man in Ungarn für den größten Ungar hält. Am 8. April 1860. hat er in der Vorstadt von Wien, in Döbling Selbstmord begangen. Wenn wir weitergehen, kommen wir in den kreuzförmigen Teil, wo in abgeschlossenen Grabkammern 47 Széchenyi Nachkommen ruhen. In dem Abzweig rechts finden wir den Sarg aus Eiche des Kalocsaer Erzbischofs, Pál Széchenyis. Den mumifizierten Leichnam hat Graf Ferenc Széchenyi in 1811 aus der Sopronbánfalver Gruft der Pauliner holen lassen.

DIE GRÄBER DER FAMILIE SZÉCHÉNYI

Wenn wir das Mausoleum verlassen, bietet der Großzinkendorfer Friedhof noch viel Interessantes. In 1910 hat der Familienrat der Széchenyis eine Entscheidung getroffen, dass aus den Gräbern in verschiedenen Orten die Verstorbenen nach Großzinkendorf gebracht werden sollen. Auf der rechten Seite in der Richtung der Krypta des Sarkofags ist das Wappen der Széchenyis. Auf der Seite gegenüber ist folgende Aufschrift zu lesen: Die Pietät der Nach-

kommen hat es für die Aschen die aus den Gruf ten der Kirchen der Ödenburger Benedikter, /außer dem der Egervärer und Schlippach am See/ gesetzt. Im Jahr MCMXI Gottes .

Grabdenkmal von Graf Béla Széchenyi und Gräfin Hanna Erdődy

Die Grabstätte des Sohnes von Graf István Széchenyi, Graf Béla Széchenyi und seiner Frau Hanna Erdődy befindet sich weit von dem Friedhof am Ende der Lindenalle. Der schönste Weg zum Grabdenkmal führt von dem Schloss durch die Lindenalle. Graf Béla Széchenyi hat ein künstlerisch gebautes Grabdenkmal neben das Grab seiner frühzeitig verstorbenen Frau setzten lassen. Das sarkophagförmige Grabdenkmal ist aus rotem Granit, das von den bronsenen Reliefs von Károly Kundmann Wiener Bildhauers verziert ist.

THE CEMETERY IN NAGYCENK, THE RESTING PLACE OF THE SZÉCHENYI FAMILY

The purpose of this publication is to guide the tourists at the ancient resting place of Count Széchenyi family in the roman catholic cemetery in Nagycenk.

THE HISTORY OF THE CEMETERY AND THE MAUSOLEUM

The new cemetery in Nagycenk was consecrated on 7 April 1778. A cemetery chapel was built at the

time of the cemetery opening, which is probably the oval part of the chapel today. When Count Ferenc Széchenyi was 52 years old he decided to start the building of the family crypt and chapel „so as to stay in famigliar love with his sons and grandsons not just in life but to rest in peace with them and their mother together in Nagycenk resting place after they pass away”. The construction started according to the layouts of the architect József Ringer from Sopron in 1806, and it was finished in 1819 just one year before Count Ferenc Széchenyi passed away. The cemetery chapel got a classicistic ante-chapel, and a cross-shaped hall was added to the oval crypt.

WALKING IN THE GRAVEYARD

„Christ resurrected” is written in the stone gate as we walk into the cemetery. Opposite us we can see the beautiful classicistic front of the mausoleum. By walking towards the building we can read quotations from Count István Széchenyi on eight stone blocks. Here is an example: „The amount of scientific people is the nation’s true power” (Credit 1830) The crypt is the center of the cemetery in a sacral meaning. On both sides of the road to the mausoleum we can see the graves of the inhabitants of the village lined up. The Széchenyi family’s relatives, employees, and the Nagycenk parish-priests rest in peace in the nearby of the crypt. The double cross shape marked by the boxwood hedge starts at the back part of the cemetery chapel. The graves of the Széchenyi family’s members are in the stems of the cross. The

ancient sarcophagus of the clan was placed at the top of the duple cross. We can find the crypts and tombstones of the Count family at the South-Eastern end of the cemetery.

SZÉCHENYI MAUSOLEUM, OUR NATIONAL SHRINE

Let’s step into the Széchenyi mausoleum under the round-arched relief which represents the allegory of faith. Here, the biggest Hungarian man Count Istvan Széchenyi rests in eternal peace. The companion ladder to the crypt opens on the right side of the altar. The everlasting legend catches our eyes: „WE WERE AS YOU WERE, YOU WILL BE AS WE WILL BE, DUST AND ASHES.” As we go down the companion ladder we arrive at the oval part of the crypt. On the left we can see Istvan Széchenyi’s and his wife’s simple marble plates among countless wreaths and banderoles. The epitaphs: Count Istvan Széchenyi / 21. September 1791 / + 8. April 1860 / and the wife of his bosom / born Aspange /Countess Seilern Crescentia/ 13. May 1799/ 30. July 1875. The golden plated laureates over it are the gifts from the actress Mari Jászai. On the right there are seven pansy closed into glass which refers to the widow’s children, who got motherless. Count Istvan Széchenyi was a prominent figure of the Reform Era who has been held the biggest Hungarian in Hungary. He committed suicide in Döbling, the outskirts of Vienna on 8 April 1860. Walking on we arrive at a cross-shaped place where 47 Széchenyi descendant rest in peace in locked bur-

ial chambers. Archbishop of Kalocsa Pal Széchenyi's oaken coffin can be seen in the right side rear-arch. The mummified corpse was called for by Count Ferenc Széchenyi from the crypt of the Pauline Monastery in Sopronbánfalva in 1811.

GRAVES OF THE SZÉCHÉNYI FAMILY

Passing by the mausoleum there are plenty of points of interests in the cemetery of Nagycenk. In 1910 the Széchenyi family council decided to bring the dead family members from graves found in different locations to Nagycenk. The Széchenyi's armorial bearings is on that side of the sarcophagus which looks at the crypt. This legend can be seen on the opposite side: /Stood by the piety of the descendants for the Benedictines of Sopron/ furthermore for the ashes taken over from the crypts of Egervar and Fertőszéplak churches in the year of grace MCMXI.

THE MAUSOLEA OF COUNT BÉLA SZÉCHÉNYI AND CONTESS HANNA ERDŐDY

The mausolea of Count Béla Széchenyi, Count István Széchenyi's son, and Countess Hanna Erdődy can be found at the end of the linden allée far from the cemetery. The most beautiful path to the mausolea leads from the castle along the linden allée. Count Béla Széchenyi made an artistical mausolea built next to his wife's grave who died early. The sarcophagus shaped mausolea is made of red granite, and it is decorated with bronze relieves by Károly Kundmann the sculptor from Vienna.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bártfai Szabó László: A Sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi család története I-III. Bp. Stephaneum nyomda R. t. , 1911-1926. • Darvas István: Adalékok Lunkányi János életrajzához. Soproni Szemle 1956/3 • Csenár János: Bokor Nándor gazdasági- gép és eszköztára. Soproni Szemle 1968/4. • Csatkai Endre: Sopron és környéke műemlékei. 1932. • Csatkai Endre: Sopron és környéke műemlékei II. bővített kiadás 1956. • Faragó Sándor: Tolnay Antal feljegyzései Széchenyi haláláról s a régi és új nagycenki templom templomról. Soproni Szemle 1960/2. • Kenessey Károly: Nagycenk, Száz magyar falu könyvesháza sorozat, é.n. • dr. Szántó Antal: A nagycenki plébánia története. (Nagycenki Füzetek 1.) Nagycenk, 2008. • Széchenyi Viktor: Töredékek a Sárvár-felsővidéki gróf Széchenyi nemzetség történelméből. Székesfehérvár. Pannonia Ny., 193